

УДК 821.161.2-1.09

*Мирон Сташків,
бібліотекознавець, культуролог,
заслужений працівник культури України*

Причащайтесь дивом поетичного слова

Життям доведено, що у молоді й дорослих ніколи не згасає потяг до особливого літературного жанру — поезії. Бо ж правдиве і полум'яне, як божественна іскра, поетичне слово надихає на глибку духовність і високі моральні чесноти. Поезія, як погляд на минувшину і сьогодення, розвиває у людини мислення. Ось чому формування читацьких поетичних уподобань — це постійна спільна турбота видавництва, книгарень, бібліотек, педагогічних колективів Львівщини.

Про підвищення інтересу засвідчують щорічний Форум видавців у Львові, книжкова толока у Миколаєві та Стрию, поетичні середи у книгарні "Є", презентації поетичних збірок у Львівському палаці мистецтв і бібліотеках, конкурс читців у Будинку народної творчості.

На популяризацію поезії також впливають літературні радіопроекти "Слово" та "Воскресіння". Тут неабияку роль відіграють редактор Зеновій Суходуб і доктор історичних наук поет Петро Шкрябюк. У клубі молодого автора письменницької організації відбуваються зустрічі з лауреатами премій імені Богдана-Ігоря Антонича і Маркіяна Шашкевича. Заступник директора літературно-меморіального музею імені Івана Франка Петро Зогуляк щорічно проводить франківські читання. Корисними для просвітян є методичні рекомендації із популяризації творчості Євгена Маланюка, Івана Гнатюка, Ірини Калинець, Василя Бобинського а також бібліографічні посібники про творчий набуток Каменяра, Маркіяна Шашкевича, Романа Лубківського.

На усних альманахах, поетичних калейдоскопах, поетичних вернісажах, годинах поезій звучать вірші Тараса Шевченка, Івана Франка, Павла Тичини, Максима Рильського, Миколи Бажана, Володимира Сосюри, Андрія Малишка, Дмитра Павличка, Івана Драча, Миколи Вінграновського, Ганни Чубач, Ліни Костенко, Василя Стуса і Василя Симоненка. Цікаві інтелектуальні заходи відбуваються у Лесиній кімнаті Львівської центральної міської бібліотеки імені Лесі Українки, у музеї-садибі Богдана-Ігоря Антонича, Стрийській міській бібліотеці імені Маркіяна Шашкевича. Книголюбів приємно вразила презентація антології поезій краю "Невмируща молитва", задум якої здійснив поет Богдан Смоляк зі своїми однодумцями.

Читачі охоче відвідують літературно-мистецький вернісаж "Хай дух Шевченка об'єднає нас", інформаційні години про виникнення книги "Кобзар" — книга, що врятувала націю", літературну вікторину "Чи знаємо ми Шевченка?", конкурс на краще читання його поезії "Невмируще слово Кобзаря", передбачені бібліотеками різних відомств Львова, Борислава, Дрогобича, Жовкви, Мостиська, Яворова. Так, Радеківська центральна бібліотека провела вечір "У правді божій просвітімся". Велику аудиторію зібрала поетично-музична композиція "Поддай мені руку, Господи" за участю

© Сташків М., 2014

народного колективу "Новий час". Отці Роман Назаркевич, Андрій Щепан, Мирослав Ковальчук та їхні діти задушевно виконували пісні й декламували вірші.

Духовна програма дарувала молитовне піднесення, духовний спокій. Тріо "Новий час" прославляло Ім'я Боже, і кожен задумався над тим, яке місце в житті займає Господь. Відрадно, що християнська еліта сіє Боже слово поміж людей, головне — утверджуються морально-етичні цінності.

Заслуговують на увагу вечір-зустріч із поеткою Любов Проць у Самборі та літературна студія обласної бібліотеки для дітей. Надовго запам'ятався поетично-пісенний вернісаж "Творчий доробок Люби Проць". "Любов Проць — це не тільки наша гордість, а й людська", — так про свою доньку, лауреата літературних премій ім. Василя Симоненка, "Благовіст", члена Національної спілки письменників України сказала мати талановитої поетки після завершення її творчого вечора "І серце те, що має іскру Божу, суцвіттям слова раптом зацвіте". Материнські очі випромінювали особливу радість. Будучи філологом, уже з раннього дитинства Марія Михайлівна спостерігала за донькою, яка мала потяг до гуманітарних наук. Про це також згадав у привітанні директор Дублянської СЗШ І—ІІІ ст. Роман Лаб'як. Навчаючи майбутню поетку у школі фізики, не один раз зауважував, як вона римує — і народжувався вірш. Мати також підкреслила її виняткову працелюбність: "Бувало, встану зранку о шостій годині і питаю доньку, чому так швидко прокинулася. А вона у відповідь: "Я ще й не лягала, матусю". Не дивно, що дівчинка була переможницею різноманітних конкурсів й олімпіад. І зараз багато читає та творчо працює. У цей день батькам — Марії Михайлівні та Івану Михайловичу Процям — шанувальники дякували за талановиту мисткиню слова, вручали гарні й пишні квіти.

Уже від самого початку, коли на сцену піднялися ведучі — Надія Фетісова, режисер-постановник літературного вечора, та Йосип Кронжко, давній друг Любові Іванівни, якому вона присвятила вірш, — у залі запанувала особлива атмосфера. Ведучі наголосили, що Любов Проць, крім поетичної творчості, віддала 28 років педагогічній праці у Дублянській СЗШ І—ІІІ ст. Її хрещений батько в літературі — поет Іван Гнатюк — називав "ластівкою з Дублян".

Про Івана Гнатюка Любов Проць відгукнулася словами: "Іван Федорович благословив мене на солодкі муки творчості". Донька Івана Гнатюка — Люба Гнатюк-Савка, вітаючи поетесу, сказала, що батько завжди наголошував: "У мене не одна, а дві доньки, й обидві Люби". А ще захоплювався її талантом, хоча не скупився й на критику. У їхній сім'ї Любов Проць завжди порівнювали з Лесею Українкою. Гостя з Борислава підкреслила, що її батько завжди обурювався через те, що не лише поезії присвячує себе Любов Іванівна, а й працює на присадибній ділянці. За це, бувало, й сварив її

та наголошував, що не можна у такий спосіб марнувати час і не писати. А вона не тільки через поетичні твори, а й через витончені узори вишивки намагається донести іншим красу навколишнього світу, яку по-своєму бачить і відчуває.

Ігор Калинець не раз дивувався, що й досі поетка живе у Дублянах. Вона ж говорить: "У них мені найзатишніше". Любов Проць про своє рідне гніздо розповідає щемно, адже тут колись у "Просвіті" головував її дядько, тут її родина і коріння... Вона представила директора Гордиянської СЗШ І—ІІ ст., історика, краєзнавця, який по крихтах збирає історію Дублянської околиці, Богдана Виханського. Піднявшись на сцену, він пригадав, як під час першого неформального зібрання Самбірського товариства імені В. Кобильника, незважаючи на присутність представників місцевої партійної верхівки, молода Люба відважно заперечила радянське минуле, через яке й до сьогодні, за його словами, Україна не стала українською. Якби жив Олег Ольжич, він обов'язково зарахував би до культури референдуму і Любов Проць. Дублянська поетеса у творчому доробку не оминає теми політичних репресій, тому під час літературного вечора було вшановано пам'ять жертв хвилиною мовчання.

Богдан Виханський процитував Антоніну Матвієнко, зокрема її вірш: "Чим живеш, поетеса, у світі?" Кожний хрест поета починається з пера, яке вмочується у саме серце. "Поети не народжуються на камені, — наголосив він. — Хист Любові Проць дав славний рід Проців. Не завжди сучасники бачать і розрізняють справжній талант. У свій час так було і з Лесею Українкою, Іваном Франком..." Але в одному впевнений Богдан Андрійович: "Любов Проць уже увійшла у храм поезії, де творили Євген Маланюк та не лише він..." Тож побажав теплої Господньої долоні на повсякдень у майбутніх роках життя. Він також присвятив їй вірша.

Михайло Білинський з Городища, даруючи чарівну пісню "Батьки і діти", закружляв у вальсі з Любою Іванівною, що стало своєрідним доповненням літературного свята. Визнанням таланту і нагородою не тільки за поетичну працю, а вшанування представника творчої когорти українського суспільства, яке народжувало і народжує геніальних, талановитих людей, стала заповнена у цей день зала Народного дому. Як добре, що таку безцінну перлину має Самбірщина, бо суспільство завжди обділене без духовних провідників, лицарів слова, передусім поетичного. У цьому плані Господь дав нам винагороду через талант поетки.

Любов Проць, дякуючи своїм шанувальникам, процитувала: "Пощо скликали цілий почет слів..." і висловила свою вдячність поетичними рядками. Вона намагалася не забути кожного, наприклад Катерину і Віталія Єременків, які прибули з Севастополя. Пан Віталій очолює партійний осередок ВО "Свобода" у цьому місті. Він — один із спонсорів книги "Група крові".

Вітала поетку заступник голови Союзу Українок Росислава Федак, назвавши її славною донькою України, а її вірші — поезією бунтівника, людини, яка любить рідну землю, присвячує їй найкращі порухи душі. Вона вручила Любові Проць на знак пошанування від всіх жінок нашої країни грамоту і том "Українки в історії", побажала, щоб у томі наступному було вписано й її ім'я. У цей день звучала не тільки поезія Любові Проць, а й пісні на її слова, зокрема "Облітають весни пелюстково". На музику їх поклав Іван Лихва. До інших поезій музику написав Степан Цебенко.

Коли вийшов вітати Любов Проць член Національної спілки письменників України, професор Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка Михайло Шалата, то поетеса найперше адресувала слова вітань Михайлові Йосиповичу, котрий, як і вона, також народився у квітні. Їх разом цей місяць благословив на творчість і щире приятелювання, що відчувалося зі слів Михайла Йосипо-

вича. Він виголосив: "Маю честь щиро вітати майстриню слова, за поетописанням якої спостерігаю від самих азів. Вона — одна з найвизначніших українок, яка завжди має що сказати". Саме поети торують дорогу серед заборон у день прийдешній. Спершу йде художнє слово — поетове, письменницьке, а вже потім — істориків.

Творчість Любові Проць працює на злуку, на розбудову української державності. Поетеса вміє дивувати і не боїться важкої роботи над словом, її ужинок — добротний, щедрий, корисний.

Того дня квартет "Легіт" із Дублян, який представила Любов Проць, виконав не одну чарівну пісню. Ведучі назвали поетичні збірки, які побачили світ, а це "Дубляни" (1990), "Горобина ніч" (1995), "Сріберні ключі" (2001), "Дух євшану" (2002) та вже згадана "Група крові".

Пісню вчительці подарував шестикласник Дублянської школи Олег Маринкевич. Любов Проць підкреслила: "Якщо мої учні так співають, то чи можу я прагнути полишити рідні Дубляни...". Вона також представила, назвавши літературною посестрою, члена Національної спілки письменників України Ольгу Яворську зі Старосамбірщини. "Кожне слово у творчості Любові Проць має свою вагу", — сказала Ольга Йосипівна. Та не тільки на мистецькі теми ведуть вони між собою розмови, а й про педагогічну діяльність.

Надія Фетісова подарувала глядачам пісню "Рідна мова", а через деякий час надавала слово для вітань присутнім у залі. Це також стало родзинкою свята. Коли на сцену піднялися побратими по перу зі Львова Роман Дідула, Дмитро Сапіга, Олесь Гордон, Оксана Лозова, Любов Іванівна розцвіла від щастя. Роман Дідула від часопису "Дзвін", вітаючи Любов Проць, сказав, що вона найбільше боїться похвали, а ще, що Люба живе там, де народжуються вірші. Яку потрібну мати витончену душу, щоб написати: "Висока мальва із низьким поклоном". Цей, як і інші рядки, йдуть їй із небес.

Поет, перекладач Олесь Гордон акцентував, що поезія має один недолік — її мало перекладають. Вірші Люби Проць удостоїлися наразі перекладу італійською мовою. Якби про її творчість більше було відомо за межами України, то її визнали б однією з кращих поетес Європи, адже ця поезія — інтелектуальна і, на його думку, колись її літературні вечори відбудуватимуться й за кордоном.

Директор Львівського видавництва "Каменярь" Дмитро Сапіга сказав, що гортаючи сторінки книги "Група крові", щодня дозує її, отримуючи неабияку насолоду. Ці поезії мусили народитися, особливо зараз, коли дуже топчуться по українському слову. На папір лягають пропущені крізь думку і серце віршовані рядки Любові Проць, і щасливою може бути лише та людина, яка знаходить золоте рідне слово, яке вдається поетці. На біле полотно аркуша мережаться вони. У такий спосіб талант міцніє і розвивається.

Щірі слова привітань Любові Проць адресували від товариства "Лемківщина" Михайло Шпак, підкресливши, що у її поезію ввійшло все земне, Мирон Теплий, Марія Ванів, а від літературного товариства "Дністер" — Оксана Скварко, Любов Бендза, Маркіян Ковальчук, також голова Самбірського об'єднання ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка Олександра Сумарук, Степан Шагала, Віра Антошак, однокурсниця Люда Калалун, завуч Дублянської школи Василь Паранюк, директор видавництва "Коло" (м. Дрогобич) Микола Походжай та викладач Дрогобицького педуніверситету, коректор Лілія Гулевич, які працювали над виданням "Групи крові", та інші. Уже віддавна шанувальниками таланту, який згадує з теплотою поетка, є Ольга Бац із с. Калинів та подружжя Вербоватих із Самбора. Картину "Літо" подарувала Люби Іванівні керівник зразкового художнього колективу студії образотворчого мистецтва БДЮТ, член Національної спілки художників України Віра Тарасенко.

"Наш літературний дім", — говорять про обласну бібліотеку діти, які відвідують літературну студію "Джерельце", що працює при ній. Студії виповнилося 25 років. Якщо можна так сказати про студію, вона, як і її юні відвідувачі, ще зовсім молода. Вони ж сповнені нових ідей, думок, планів на майбутнє. За ці роки маленькими сходинками до великих висот піднялося тут ціле поетичне покоління зі своїми творчими знахідками, неповторним світобаченням, власним голосом.

Особливість "Джерельця" — досить великий віковий діапазон відвідувачів: від першокласників до студентів, які вже давно закінчили школу, але продовжують заняття у студії при дитячій бібліотеці. Найменші навчаються від старших відчувати справжню поезію, формувати свої літературні уподобання, творчо й вимогливо ставитися до слова. А їх керівник — знана українська поетка, лауреат багатьох літературних премій, Марія Йосипівна Людкевич — завжди з ними поруч. Вона справжня берегиня дитячих обдарованих душ.

Діти люблять збиратися в стінах бібліотеки: тут можна поговорити, прочитати свій новий вірш, почути справедливу та чесну оцінку товаришів і Марії Йосипівни. Вона доброзичлива і щира, але твори вихованців оцінює дуже принципово. Майстер поетичного слова, вона любить своїх підопічних, але знає, що писати — це велика праця. Тому так прис-

кіпливо аналізує творчість юних студійців, вчить їх спостерігати за навколишнім світом, мислити неординарно, шукати власний неповторний та унікальний поетичний стиль. Поетка вміє встати і на рівень малюка, і на рівень юнки чи юнака, вміє слухати, вміє почути.

Марія Людкевич знає, що не всі, хто відвідує "Джерельце", стануть професійними літераторами, але впевнена, що творче зростання в літературній студії обов'язково збагатить душі її вихованців, сприятиме їхньому інтелектуальному та духовному зростанню. Їхній перший ужинок на поетичній ниві збірки "Джерельце. 16 юних поетес" (1995), "Голоси кольорового вітру" (1998) і "Пелюстковий автограф" (2002).

Студійці неодноразово брали участь і перемагали у численних поетичних конкурсах, виборювали призові місця, ставали лауреатами літературних премій, зустрічалися із відомими поетами і письменниками, відвідували літературні музеї.

Колектив бібліотеки, який очолює досвідчений фахівець Лариса Лугова, пишається, що маленьке "Джерельце" наповнює велику повноводну ріку української поезії. Цілеспрямована популяризація творчого доробку поетів дає позитивні результати: зростає кількість шанувальників до поетичного слова, прокладається стежка до людської душі.

Надійшла в редакцію 4 листопада 2013 року